

Program vključevanja zainteresiranih javnosti v pripravo Nacionalnega programa varstva okolja

Zaključno poročilo

Naročnik:

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Dunajska 48
1000 Ljubljana
(Št. pogodbe: 2511-04-540003)

Izvajalec:

modra
komunikacije in moderiranje d.o.o.
communication and facilitation
Topol pri Medvodah 19
1215 Medvode
Transakcijski račun pri SZKB: 19100-0010088442
ID št. za DDV: SI21122202
Matična št.: 9779117

Topol, 4. oktober 2004

Program vključevanja zainteresiranih javnosti v pripravo Nacionalnega programa varstva okolja

Zaključno poročilo

VSEBINA

1. Sodelavci.....	3
2. Vsebinsko poročilo.....	4
2.1. Cilji projekta	4
2.2. Pregled opravljenih aktivnosti	5
2.3. Obveščanje	7
2.4. Spletna podpora	8
2.5. Javne predstavitve, delavnice in javna razprava.....	10
2.6. Spremljanje in vrednotenje uspešnosti procesa	11
2.7. Priročnik Sodelovanje javnosti.....	14

1. Sodelavci

VODJA PROJEKTA: Vida Ogorelec Wagner se procesom sodelovanja javnosti pri odločanju posveča profesionalno od leta 2000, ko je v okviru Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj vodila projekt Usposabljanje za moderiranje kot predpogoj za razvoj participatorne demokracije v Sloveniji. V zadnjih treh letih je vodila, načrtovala in moderirala vrsto procesov sodelovanja javnosti na nacionalni in lokalni ravni (npr. prostorska zasnova Mestne občine Ljubljana, krajinska zasnova Volčji potok, razvojni načrt občine Ilirska Bistrica, proces Pobude za prihodnost NVO in proces priprav na Nacionalno konferenco *Vzpostavimo sodelovanje*), pa tudi na mednarodni konferenci Implementation Conference v Johannesburgu. Kot prva v Sloveniji je leta 2002 pridobila mednarodni certifikat CPF (Certified Professional Facilitator). Je aktivna članica mednarodnih združenj (International Association of Facilitators; International Association for Public Participation) in Društva moderatorjev Slovenije

STROKOVNI SODELAVEC ZA SODELOVANJE JAVNOSTI: Albin Keuc ... aktivist in publicist, je v preteklih letih aktivno sodeloval pri večini projektov na temo sodelovanja javnosti v okoljskih zadevah v Sloveniji. Kot strokovnjak sodeluje z različnimi mednarodnimi organizacijami na tematiki dostopnosti podatkov in sodelovanja javnosti v postopkih odločanja v okoljskih zadevah. V letih 2001 in 2002 je pri Umanoteri izvedel celovito analizo dejanske prakse omogočanja sodelovanja javnosti s strani upravnih organov v postopkih presoje vplivov na okolje. S pomočjo participativnih metod je pripravil celovita priporočila vladi za izboljšanje stanja. S podobnim pristopom in po naročilu Umanotere je v letu 2002 pripravil predlog sistema akreditacije za posvetovalno vlogo nevladnih organizacij, ki je bil posredovan MOPE. V letu 2003 je za REC Ljubljana pripravil celovit izobraževalni modul za sodelovanje javnosti v postopku strateške presoje vplivov na okolje in ga preizkusil na delavnici za nevladne organizacije. Za istega naročnika je z uporabo analitične metode določanja deležnikov v letu 2003 pripravil predlog ključnih deležnikov za implementacijo Sporazuma o porečju reke Save. Je avtor več člankov in publikacij na temo trajnostnega razvoja in sodelovanja javnosti v procesih odločanja.

STROKOVNI SODELAVEC ZA GRAFIČNO IN SPLETNO PODPORO PROCESU: Ozren Škondič. Od novembra 1999 do oktobra 2003 je bil kot kreativni direktor zaposlen na spletni agenciji Parsek (Parsek d.o.o., www.parsek.si) kjer sem vodil tim interaktivnih oblikovalcev. V tem obdobju je sodeloval in vodil oblikovalsko – izvedbeni del projektov za široko paleto visoko profiliranih naročnikov kot so Luka Koper, Renault Slovenija, Peugeot Slovenija, Loreal Slovenija, Mitsubishi Heavy Industries, Moderna galerija Ljubljana. Oktobra 2003 je skupaj z partnerjem Martinom Bricljem ustanovil oblikovalski studio Code.Sign, kjer opravlja funkcijo kreativnega direktorja. Novembra 2003 je izdelal grafični vodič po procesu sodelovanja Vlada-NVO za priložnostno brošuro za nacionalno konferenco *Vzpostavimo sodelovanje*, 17.12.03

2. Vsebinsko poročilo

2.1. Cilji projekta

Proces sodelovanja zainteresiranih javnosti v postopku priprave NPVO je bil namenjen doseganju naslednjih ciljev:

- ◆ zagotavljanju transparentnosti postopka
- ◆ zagotavljanju boljše informiranosti o politiki varstva okolja v EU in Sloveniji
- ◆ doseganju boljše informiranosti o vsebinah predloga NPVO
- ◆ pridobivanju dodatnih argumentov, stališč in informacij, ki so jih prinašali udeleženci v procesu je prispevalo h kakovostnejšemu dokumentu
- ◆ zagotavljanju večje podpore za izvajanje NPVO.

Poleg teh splošnih ciljev sodelovanja javnosti pa je imel program za NPVO značaj pilotnega projekta – za pripravo primera »dobre prakse«:

- ◆ služil je za razvijanje in preizkus ustrezne metodologije vključevanja javnosti v procese načrtovanja politike varstva okolja v okviru MOPE v obdobju po ratifikaciji Aarhuške konvencije v Sloveniji
- ◆ metodologija in priporočila za sodelovanje javnosti, ki je temeljila na izvedenem programu imajo tudi možnost uporabe v drugih delih ministrstva (npr. prostor, energija) in drugih resorjih Vlade RS, kar je skladno s procesom reforme državne uprave in procesom dialoga Vlada-NVO
- ◆ dosežena je tudi višja stopnja ozaveščenosti in motivacije odgovornih uslužbencev znotraj MOPE o pomenu in postopkih sodelovanja javnosti.

2.2. Pregled opravljenih aktivnosti

I. faza: Oblikovanje podrobnega procesnega načrta sodelovanja zainteresiranih javnosti	
- priprava predloga s strani izvajalca	februar 2004
- uskladitev z naročnikom in potrditev programa	10. februar 2004
- podpis pogodbe	13. februra 2004
- poldnevna delavnica z nosilci poglavij	24. februar 2004 (poročilo 26. 2. 04)
II. faza: Izvedba programa sodelovanja zainteresiranih javnosti	
februar-marec	
- priloga biltenu Okolje & prostor	25. februar 2004
- postavitve spletne podstrani: - novice - v obravnavi - arhiv - prijava na listo (vzdrževanje, 31.3. 83 prijav) - grafični interaktivni vodič - povezave - forum	26. februar 2004
- lista zaniteresiranih javnosti	3. marec 2004
- pismo ministra	3. marec 2004
- tiskovna konferenca	9. marec 2004
- javni dogodki:	
- Osnutek operativnega programa odlaganja odpadkov (predstavitev NVO)	25. februar 2004
- 7. poglavje: Komuniciranje in izobraževanje	9. marec 2004
- 4.2. podpoglavje: Narava in biotska raznovrstnost	16. marec 2004
- 4.4. podpoglavje: Odpadki in naravni viri	23. marec 2004
- 4.3. podpoglavje: Kakovost življenja	30. marec 2004
- 2. koordinacija projektne skupine	17. marec 2004
april-junij	
- prispevki v biltenu Okolje & prostor	april-junij 2004
- uredništvo spletnih strani in novic	april-junij 2004
- ažuriranje e-lista zaniteresiranih za NPVO	april-junij 2004

- javni dogodki:	
- javna predstavitev Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda	21. junij 2004
- 4.2. podpoglavje: Narava in biotska raznovrstnost	6. julij 2004
- 3. koordinacija projektne skupine	14. junij 2004
- priprava 1. osnutka priročnika Sodelovanje javnosti	april-junij 2004
julij-september	
- prispevki v biltenu Okolje & prostor	julij, september 2004
- uredništvo spletnih strani in novic	julij-september 2004
- ažuriranje e-lista zaniteresiranih za NPVO	julij-september 2004
- javni dogodki:	
- javna predstavitev osnutka NPVO	2. september 2004
- delavnica Izvajanje NPVO	3. september 2004
- 4. koordinacija projektne skupine	24. avgust 2004
- 5. koordinacija projektne skupine	23. september 2004
- priprava poročila o prispelih pripombah na osnutek NPVO	september 2004
III. faza: Vrednotenje uspešnosti procesa in priprava priporočil	
- zaključno vrednotenje uspešnosti procesa	september 2004
- delavnica s fokus skupino deležnikov	30. september 2004
- priprava priročnika Sodelovanje javnosti	avgust-september 2004
- tiskovna konferenca	

2.3. Obveščanje

Projekt je predvideval celovito obveščanje različnih ciljnih javnosti z uporabo različnih komunikacijskih orodij. V procesu izvajanja projekta smo uporabili tiskane in elektronske oblike obveščanja.

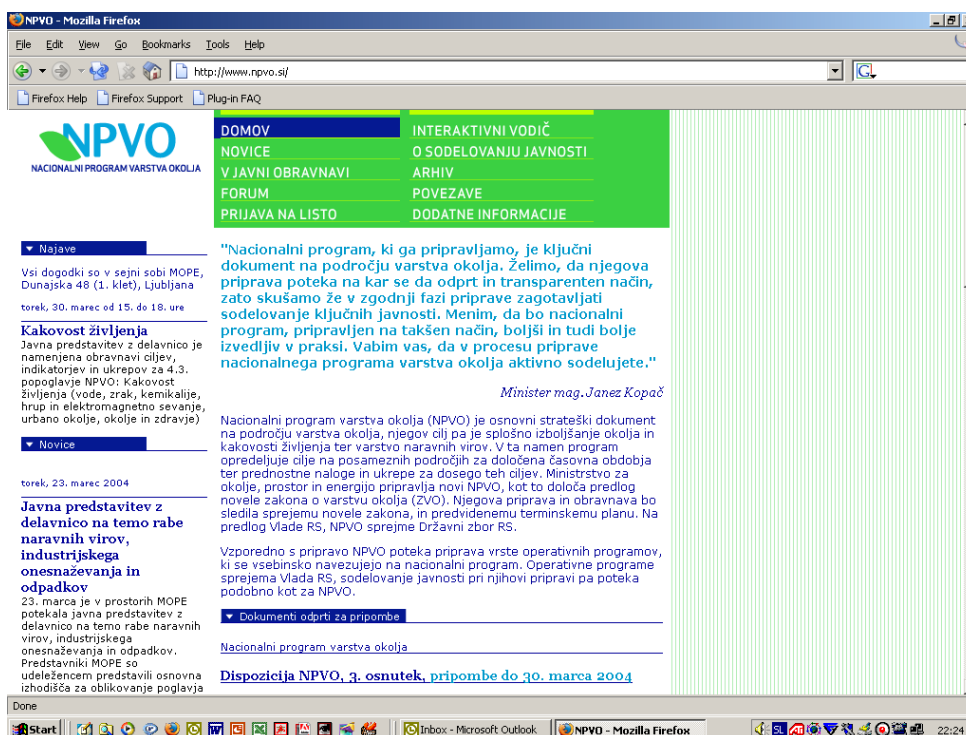
- ◆ Oblikovana, tiskana in distribuirana je bila posebna priloga »Okolje & prostor« v nakladi 1800 izvodov. V biltenu Okolje & Prostor je bilo v okviru priprave NPVO objavljenih 6 novice in vrsta najav dogodkov, v septembrski številki pa tudi obširnejše poročilo o javni razpravi v rubriki "Aktualno". Adrema O&P obsega 1500 naslovov.
- ◆ Pripravljeno je bilo posebno vabilo ministra k sodelovanju v procesu. Vabilo k sodelovanju v celotnem procesu je bilo 3. marca posredovano na 180 izbranih naslovov iz naslednjih skupin:
  - NVO (okoljske, socialne, potrošniške in druge, stanovska društva)
  - Občine (združenja, mestne občine)
  - Univerze, izobraževalne strokovne in znanstvene organizacije
  - Šolstvo, izobraževanje
  - Industrija, onesnaževalci (zbornice)
  - Izvajalci javnih služb varstva okolja (zbornica, javna podjetja)
  - Ponudniki storitev varstva okolja
  - Kmetje, kmetijske zbornice, gozdarji
  - Organizacije in podjetja s področja transporta in energetike
  - Sindikati
- ◆ Izvedene so bile tri tiskovne konference, na kateri je bil predstavljen proces priprave nacionalnega programa varstva okolja, s poudarkom na procesu sodelovanja javnosti.
- ◆ Za obveščanje zainteresiranih posameznikov in posameznic je bila oblikovana posebna e-lista (možnost prijave preko spletne strani, z indikacijo na listi prisotnosti). Lista je 30. septembra štejala 220 e-naslovov. (*NPVO-e-lista.xls*). V obdobju trajanja projekta je bilo pripravljeno 11 novic, vrsto obvestil o osvežitvah na spletni strani in vabil na dogodke.
- ◆ 17. junija je bilo na razširjeno listo gleden na interesne skupine (skupaj 848 e-naslovov) poslano obvestilo o spremenjenem terminskem planu NPVO z vabilom k sodelovanju v procesu.
- ◆ V tedenskih elektronskih novicah Umanotera (adrema 1600 naročnikov) je bilo objavljenih pet novic in 6 najav dogodkov.

2.4. Spletna podpora

26. februarja je bila vzpostavljena spletna stran namenjena izvajanju projekta (<http://www.npvo.si/>). Spletna stran je javnosti omogočala:

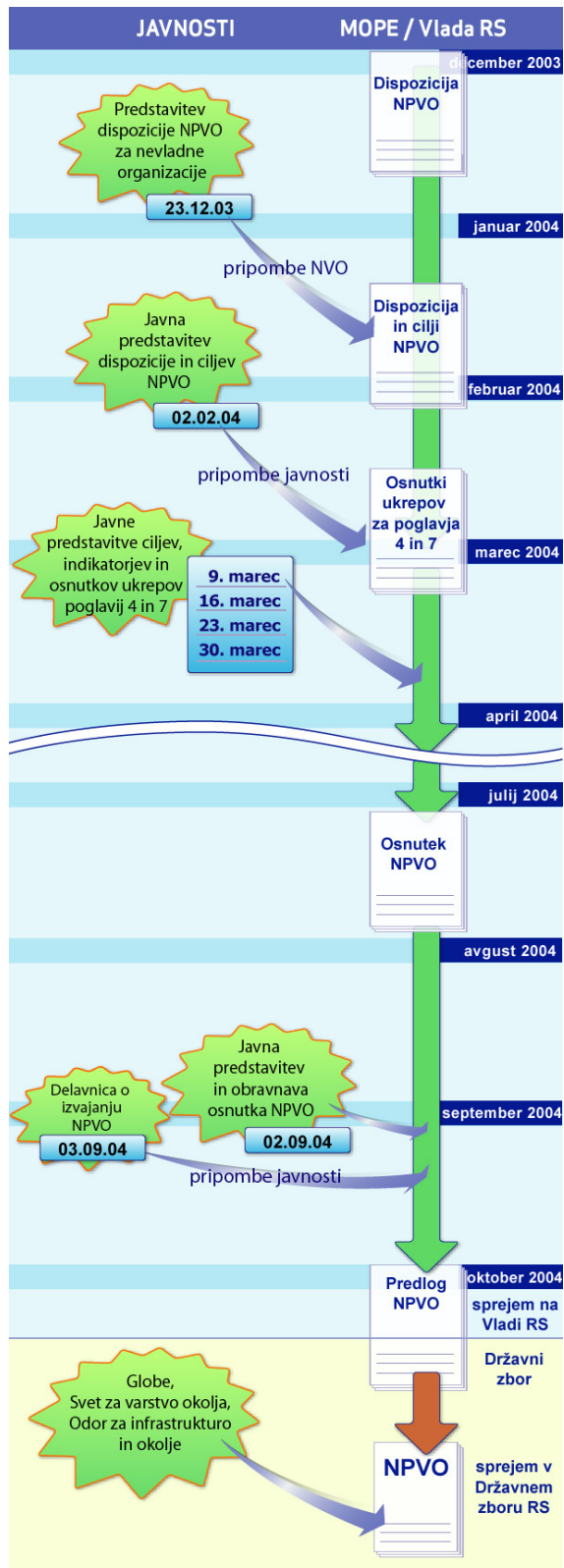
- ♦ dostop do vseh gradiv iz procesa priprave NPVO (vključno z operativnimi programi)
- ♦ napovednik dogodkov
- ♦ novice o izvedenih dogodkih
- ♦ spremljanje poteka procesa sodelovanja javnosti (interaktivni vodič)
- ♦ podajanje pripomb na posamezno gradivo
- ♦ spletni forum za posredovanje mnenj, stališč ter njihovo izmenjavo med zainteresiranimi (forum ni zaživel)
- ♦ prijavnico na e-listo procesa (info-npvo.mop.@gov.si)
- ♦ arhiv dokumentov in poročil z dogodkov

Spletna stran je bila redno vzdrževana.

Pripravljen je bil interaktivni vodič po procesu, ki je bil spremenjen maja meseca glede na novo dinamiko NPVO:

2.5. Javne predstavitve, delavnice in javna razprava

Delavnice

V procesu izvajanja projekta je bila izvedena interna uvodna delavnica za pripravljavce vsebin NPVO in serija šestih predstavitev izhodišč za pripravo posameznih vsebin poglavij v zgodnji fazi nastajanja dokumenta vsebin z:

- 24. februar. Interna delavnica za pripravljavce NPVO
- 3. marec 7. poglavje: Izobraževanje, osveščanje in sodelovanje javnosti
- 16. marec 4. poglavje: Narava in biotska raznovrstnost
- 23. marec 4. poglavje: Odpadki, raba naravnih virov in industrijsko onesnaževanje
- 30. marec 4. poglavje: Kakovost življenja (okolje in zdravje)
- 21. junij javna predstavitve Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda
- 6. julij delavnica za 4.2. podpoglavje: Narava in biotska raznovrstnost – Nacionalni program varstva narave (delovni osnutek)

V zaključni fazi projekta, po objavi osnutka, sta bili izvedeni dve delavnici:

- 2. september javna predstavitve osnutka NPVO
- 3. september delavnica: izvajanje NPVO

Javna razprava

Pisne pripombe na osnutek NPVO je v določenem roku do 10. septembra podalo 15 institucij, organizacij in posameznikov, ki so skupaj vložili 12 splošnih pripomb in 39 vsebinskih pripomb oz. predlogov. Pripravljeno je bilo poročilo o prispelih pripombah, ki je bilo skupaj s komentarjem MOPE poslano vsem vlagateljem in tudi javno objavljeno na spletni strani.

2.6. Spremljanje in vrednotenje uspešnosti procesa

Zaradi pilotnega značaja projekta sta spremljanje (monitoring) in vrednotenje (evaluacija) uspešnosti izvajanja programa (projekta, procesa) pomembni sestavini programa samega. Spremljanje je v prvi vrsti namenjeno izvajanju programa, medtem ko je vrednotenje namenjeno predvsem ugotavljanju in razumevanju uspešnosti in učinkovitosti njegovega izvajanja. Z njuno pomočjo si lažje odgovorimo na vprašanja:

- ◆ Ali so cilji programa dejansko pravi?
- ◆ Kako bomo vedeli, da smo bili uspešni in učinkoviti?
- ◆ Kako uspešni in učinkoviti smo zdaj?

Spremljanje

Za spremljanje izvajanja programa sodelovanja javnosti v procesu priprave Nacionalnega programa varstva okolja smo uporabljali naslednja orodja:

- ◆ Anketni vprašalnik
  - *Namen:* pridobiti mnenja o dogodkih s strani udeležencev
  - *Prednost:* anonimnost, finančno nezahtevno, relativno veliko uporabnih podatkov
  - *Pomanjkljivosti:* možne nejasnosti, necelovit odziv, nečitljivost
- ◆ Lista prisotnosti
  - *Namen:* spremljanje števila udeležencev na posameznem dogodku
  - *Prednost:* finančno nezahtevno, ustvarjanje baze podatkov za ciljno obveščanje, identifikacija zainteresiranih
  - *Pomanjkljivosti:* pomanjkljivi podatki, nečitljivost
- ◆ Zapisovanje prispevkov udeležencev
  - *Namen:* zagotavlja celovito spremljanje vsebin, predlogov in mnenj javnosti
  - *Prednost:* lažje spremljanje procesa posameznega dogodka, arhiviranje, upoštevanje vseh mnenj
  - *Pomanjkljivosti:* možne nejasnosti, dekontekstualizacija
- ◆ Poročila o dogodkih
  - *Namen:* pravočasno zagotavljanje celovite informacije
  - *Prednost:* lažje spremljanje procesa posameznega dogodka, arhiviranje, transparentnost procesa, doseganje drugih javnosti
  - *Pomanjkljivosti:* možne nejasnosti, dekontekstualizacija

- ◆ Srečanja koordinacijskega telesa
  - *Namen:* spremljanje in prilagajanje procesa sodelovanja javnosti
  - *Prednost:* zagotavljanje skladnosti s programom, pravočasno in razumno prilagajanje procesa ugotovitvam iz spremljanja izvajanja
  - *Pomanjkljivosti:* nejasne pristojnosti, omejeno odločanje

Vrednotenje

Zaključno vrednotenje uspešnosti programa je temeljilo na obdelavi informacij in podatkov iz zgoraj navedenih orodij za samo spremljanje izvajanja programa. Dodatne oblike vrednotenja so bile:

- intervjuji z deležniki in pripravljenci programa (skupaj 14)
- delavnica za vrednotenje uspešnosti – fokus skupina, 30. september 2004
- vprašalniki, ki so bili poslani vsem naslovnikom na e-listi (prejetih in obdelanih je bilo 12 vprašalnikov)

Na osnovi analize je bilo pripravljeno in javno objavljeno poročilo o uspešnosti izvajanja programa sodelovanja javnosti pri pripravi NPVO, ki vsebuje tudi konkretna priporočila za izboljšavo procesov v prihodnje.

2.7. Priročnik Sodelovanje javnosti

Skladno s ponudbo je bil pripravljen priročnik **Sodelovanje javnosti, priročnik za načrtovanje, vodenje in vrednotenje procesov sodelovanja javnosti v okviru MOPE** z naslednjo vsebino:

- 1. Temeljna izhodišča**
  - 1.1. Vladna politika do sodelovanja
  - 1.2. Kaj je proces odločanja?
- 2. Načela sodelovanja javnosti**
- 3. Načrtovanje sodelovanja javnosti**
  - 3.1. Namen sodelovanja javnosti
  - 3.2. Cilji procesa sodelovanja javnosti
  - 3.3. Ključni deležniki
  - 3.4. Sodelavci in finančna sredstva
  - 3.5. Procesni načrt sodelovanja javnosti
  - 3.6. Potek in urnik procesa
- 4. Izvedba procesa sodelovanja javnosti**
  - 4.1. Informacije
  - 4.2. Priprava gradiv
  - 4.3. Obveščanje javnosti
  - 4.4. Oblike sodelovanja javnosti
  - 4.5. Pripombe in predlogi
- 5. Spremljanje in vrednotenje procesov sodelovanja javnosti**
  - 5.1. Spremljanje
  - 5.2. Vrednotenje
- 6. Vloga moderatorja (facilitatorja) v procesih sodelovanja javnosti**
- 7. Literatura in povezave**
- 9. Opomnik**

Izdelanih je bilo 10 izvodov priročnika za interno uporabo v okviru MOPE in pdf. inačica, ki je na voljo na spletni strani projekta.